

більше осіб, члени або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для здійснення терористичної діяльності з метою підготовки або безпосереднього вчинення одного або більше злочинів, передбачених статтями 109, 110, 112, 147, 194, 258 – 258⁵, 260, частиною 2 і 3 статті 265, частиною 2 і 3 статті 265¹, статтями 266, 278, 279, 292, 349, 349¹, 439, 440, 443 і 444 Кримінального кодексу України, або керівництва чи організації терористичної діяльності або забезпечення функціонування як самої терористичної організації, так і інших організованих терористичних груп.

б) у примітці до ст. 258 КК доцільно дати нормативне визначення поняття «терористичний злочин»; у ст. 258-258⁵ КК та у «нових» статтях цього Кодексу вживати не поняття «терористичний акт», а поняття «терористичний злочин»; в окремій частині ст. 258 КК необхідно визначити співвідношення терористичного акту з іншими злочинами, на які поширюється термін «терористичний злочин». Очевидно, що цей термін поширюється не лише на злочини, передбачені ст. 258-258⁵ КК, а і на цілий ряд інших злочинів, передбачених статтями 109, 110, 112, 147, 194, 260, частиною 2 і 3 статті 265, частиною 2 і 3 статті 265¹, статтями 266, 278, 279, 292, 349, 349¹, 439, 440, 443 і 444 Кримінального кодексу України.

Література

1. Україна підписала протокол до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1514689-ukrayina-pidpisala-protokol-do-konventsiiyi-radi-yevropi-pro-zapobigannya-terorizmu> – Заголовок з екрана.

2. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму: Закон України від 31.07.2006 р. № 54-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 39. – Ст. 340.

УДК 343.01 (043.2)

Лихова С. Я., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ (ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Безпека людини – це стан, в якому небезпека і умови, які приводять до фізичної, психічної шкоди і матеріальних збитків контролюється заради збереження здоров'я та добробуту окремих людей і суспільства в цілому. Безпека є динамічним станом, який створюється при взаємодії людини із її фізичним, соціальним, культурним, технологічним, політичним, економічним і організаційним оточенням.

Безпека є основною і головною метою механізму правового регулювання. Практично, всі норми всіх галузей законодавства будь-якої держави спрямовані на забезпечення людині такого існування, коли її особистим правом, інтересам, цінностям, а також матеріальним благам не буде загрожувати небезпека. Відповідно до Конституції України безпека людини визнається однією із найвищих соціальних цінностей, а встановлення гарантій реалізації людиною своїх прав і свобод, як природних, так і набутих є головним обов'язком держави. Кожен має право будь-яким не забороненим законом способом захищати свої права від порушень і протиправних посягань. На утвердженні і забезпеченні прав і свобод людини і будується її безпека, гідні та безпечні умови її існування.

Поняття «безпека людини» вживається і у вузькому розумінні. Конституція України закріплює право людини на безпеку життя і здоров'я, безпеку в процесі вживання продукції та користування всіма видами робіт та послуг, безпечні умови праці тощо.

Враховуючи інтеграційні процеси, які сьогодні надзвичайно активно протікають у Європі, процеси гармонізації правових систем європейських держав, які стосуються не лише тих держав, які вступили до Європейського Союзу, а і тих держав, які лише прагнуть цього, процес європейської глобалізації, ми не можемо не звертатися до європейських норм і стандартів в галузі гарантій безпеки людини. Права і свободи людини мають реальну цінність лише тоді, коли існують реальні гарантії їх захисту і реалізації.

Щоб права і свободи особи були реальними і дотримувалися в житті, необхідно не лише проголосити їх, але і забезпечити дійсними і дієвими гарантіями, тобто засобами захисту права від порушень, або, якщо право вже порушене, встановити засоби його відновлення і відшкодування заподіяної шкоди.

В Європейському Союзі, як і в окремих державах, система гарантій прав і свобод людини, її безпечного існування включає в себе три основні складові:

- по-перше, інституційні гарантії, пов'язані із функціонуванням органів, діяльність яких спрямована на охорону і захист порушених прав;
- по-друге, процесуальні гарантії, які реалізуються при здійсненні правосуддя, передусім це стосується кримінального процесу;
- по-третє, матеріальні гарантії у вигляді норм матеріального права, які спрямовані на компенсацію збитків і іншої шкоди, яка спричинена порушенням права.

Як відомо, найбільш суспільно небезпечні прояви посягання на безпеку людини шляхом порушення її прав і свобод і заподіяння суспільно небезпечних наслідків – матеріальної і моральної шкоди, передбачені в кримінальному законодавстві. Саме кримінальне

законодавство створене для того, щоб охороняти безпеку людини від найбільш суспільно небезпечних посягань.

Вказані гарантії є загальними, тобто розповсюджуються, як правило, на всі права і свободи, в тому числі й на ті, які в міжнародних нормативних актах не набули статусу «основних» чи «основоположних». Поряд із загальними в юридичних нормах закріплені і спеціальні гарантії, які стосуються окремих прав і можуть носити самий різноманітний характер (наприклад, заборона смертної кари як гарантія права на життя, заборона клонування людей, як гарантія права на цілісність особи тощо).

Це наукове дослідження розраховане на фахівців, які добре знають вітчизняне кримінальне право. Його норми ми розглядаємо як встановлення матеріальних гарантій безпеки людини. Тому ми не даємо кримінально-правову характеристику злочинів проти безпеки людини, а аналізуємо норми кримінального законодавства держав-учасниць Європейського Союзу.

Порівняння кримінального законодавства держав-учасниць ЄС щодо захисту безпеки людини дає можливість побачити як самотність законодавства кожної з країн, так і зробити висновок про відповідність його основним стандартам щодо охорони прав людини.

До першої групи держав-учасниць ЄС слід віднести держави, які раніше входили до складу СРСР і, таким чином, розвивалися, як і Україна, під впливом соціалістичної правової традиції – Литва, Латвія, Естонія.

До другої групи входять держави-учасниці ЄС, які не входили до складу СРСР, так звані постсоціалістичні країни, але які в силу історичних і політичних обставин зазнали на собі вплив соціалістичного права – Польща, Румунія, Чеська Республіка, Угорщина, Болгарія, Словаччина, Словенія.

До третьої групи входять держави, які, по-суті, утворили ЄС і право яких розвивалося поза впливом соціалістичної системи права – ФРН, Італія, Франція, Велика Британія, Нідерланди, Бельгія, Греція, Португалія, Австрія, Швеція, Данія, Ірландія, Фінляндія, Кіпр, Люксембург, Мальта. При проведенні порівняльного аналізу ми використовували лише джерела, які були офіційно опубліковані і перекладені на російську мову спеціалістами в галузі кримінального права, щоб уникнути сумнівів щодо достовірності перекладів і дати можливість перевірки достовірності інформації.

При цьому безпека людини розглядається нами у вузькому розумінні і дається кримінально-правова характеристика посягань на безпеку життя та здоров'я людини. Посягання на безпеку життя та здоров'я людини поділяються на дві групи: 1. Особиста безпека і 2. Суспільна (спільна, колективна) безпека, під якою розуміється: екологічна безпека, громадська безпека, безпека виробництва, безпечність продукції послуг і робіт, безпека людства.